

Hva regner vi som vold?

Vold er en handling, trussel eller hendelse som kan være fysisk eller psykisk, hvor barnet er direkte rammet eller vitne til/overhører voldsutøvelse. Uavhengig av formål er vold egnet til – eller fører til – skade på en annen persons integritet, eller skremmer, påfører smerte eller skader personen fysisk og/eller psykisk.

Vold kan være en bevisst handling eller skje i affekt, og det kan være snakk om en enkelt hendelse eller gjentatte episoder. Den fysiske, psykiske eller materielle volden kan utøves av personer i barnets hjem, f.eks. som del av oppdragelsen. Fagpersoner eller frivillige som har ansvar for barnet kan også utsette barnet for vold..

Det er flere overlappende begreper på vold i nære relasjoner. Eksempler på slike begreper er: «neglekt, vanskjøtsel og omsorgssvikt» som innebærer at omsorgsgivere ikke klarer å oppfylle grunnleggende fysiske og psykiske behov som mat, hygiene og følelsesmessig nærhet. «Barnemishandling» er ren mishandling, og kommer i mange former, hvor en av dem er «shaken baby syndromet». Små barn oftest under 1 år, kan få store skader i nakke og hjerne når de blir ristet slik at hodet kastes fram og tilbake.

Å være vitne til vold

Vold kan ha samme effekt på personer som er vitne til eller overhører volden. Uansett hvilken type vold som utøves mot et barn eller en voksen, er det snakk om en atferd som er ødeleggende for – eller hindrer – utviklingen av et positivt selvilde hos barnet. Enhver form for vold setter barnets utvikling og helse i fare.

«Uten vold» er Moss kommunes handlingsplan mot vold. Her legger en til grunn at vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og den omfatter også barn som er vitne til volden. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse faller også inn under begrepet.

Fysisk vold

Eksempler på fysisk vold er klyping, knipsing, smekking, lugging, biting, dytting, slag, spark, binding, kvelertak, brennemerking, angrep med ulike gjenstander, knivstikking, bruk av våpen, forsøk på drukning.

Psykisk vold

Psykisk vold er et gjentakende mønster av verbale eller ikke-verbale handlinger eller hendelser, og det spilles på følelser og sårbarhet. Barnet / ungdommen får formidlet at det for eksempel er verdiløst, mislykket, utilstrekkelig, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan være handlinger som avviser og nedvurderer barnet / ungdommen, som utnytter det eller oppfordrer til asosial atferd, som truer og skremmer barnet / ungdommen, eller som isolerer det.

Materiell vold

Eksempler på materiell vold er knusing, ødeleggelse og kasting av gjenstander, Slag i vegger og dører. Trusler om å ødelegge eller ødeleggelse av ting som har betydning for barnet.

Konsekvenser av vold

Barn og unge som er vitne til vold og lever med vold i familien over tid, kan erfare grunnleggende utrygghet og en tilstand av konstant beredskap da sjansen for nye voldsepisoder alltid er tilstede. Vold mellom foreldre øker sannsynligheten for at barnet også utsettes for vold.

Å være vitne til vold i oppveksten kan føre til skjevutvikling hos barn og resultere i en lang rekke psykiske og somatiske helseplager. Det er like skadelig å være vitne til vold som barn, som selv å bli utsatt for vold.

Barn og unge som selv utsettes for vold og overgrep kan erfare psykiske helseplager som angst og depresjon, hodepine, kvalme og smerter i kroppen. De får gjerne mer skolefravær og vansker med konsentrasjon, læring og søvn. Disse opplever å være mindre tilfreds med livet sitt, enn barn / unge uten slike erfaringer, og har økt risiko for sosiale utfordringer og atferdsvansker.

Å bli utsatt for psykisk og fysisk vold fra sine foreldre, kan få alvorlige konsekvenser for barnets nevrologiske, kognitive og emosjonelle utvikling og psykisk og fysisk helse. Langtidseffekten kan være økt risiko for uførhet, forkortet levealder, selvmord og økt risiko for selv å utøve vold.

Vil du vite mer:

Du finner lenker til nettsider om rus i menyen til oppvekstportalen: [Ressurser og kunnskapsbase](#)

Hvordan oppdage og handle ved uro eller mistanke om vold?

Det er skadelig for barn og unge å bli utsatt for vold. Derfor er det viktig at fagpersoner så tidlig som mulig oppdager og handler ved mistanke eller kunnskap om at barn og unge utsettes for vold.

Det er ofte gjennom barnet eller den unge selv man får kunnskap eller mistanke om vold. Selv om det sjelden er mulig å bekrefte eller avkrefte mistanken, er det viktig at fagpersoner har faglig kunnskap om mulige tegn og reaksjoner barnet eller den unge kan vise – og handler ut fra en faglig vurdering.

Det er viktig å huske at enkelte tegn, som konkrete fortellinger om trusler eller vold, alltid skal utløse handling. Andre tegn må ses i en helhet og vurderes faglig. Barnet / ungdommen kan vise tegn på generell mistrivsel, og det er derfor viktig at fagpersoner er i stand til å se, tolke og handle på barn og unges tegn og signaler på trivsel.

Veiledning til oppdagerverktøyet – tema vold:

Vær oppmerksom på at det ikke finnes entydige tegn og signaler på at et barn eller en ungdom har vært utsatt for vold, så bruk også tegn og signaler på trivsel i oppdagerverktøyet.

Tegn og signaler på vold beskrives innenfor områdene fysiske, psykiske og sosiale, og er ikke delt inn etter alder.

Tegn og signaler på vold er gradert på to nivåer, da vold ikke er normal atferd. Ved å trykke på gradering sårbar og / eller alvorlig finner du tegn knyttet til reaksjoner på vold:

- **Sårbar** (gul) - beskriver atferd og forhold som krever særlig oppmerksomhet eller handling fra voksne.
- **Alvorlig** (rød) - beskriver atferd og forhold som krever umiddelbar reaksjon og handling fra voksne.

Husk at beskrivelsene er ikke uttømmende eller gir en fasit. Gjøre en faglig vurdering av oppsummeringen i samarbeid med kollega, leder eller andre fagpersoner.

- Oppsummeringen til slutt viser tegn og signaler sortert på alvorlighetsgrad (gradering), og kan brukes i vurdering av behovet for å komme tidlig inn eller handle i akutte situasjoner.
- I oppsummeringen kan du også sortere tegn og signaler slik at du får oversikt på hvilke områder som er mest utfordrende. Dette kan være nyttig for å vurdere hvem som er relevante samarbeidsaktører og/eller aktuelle tiltak.

Er et barn eller ungdom i en alvorlig situasjon?

Dersom du har grunn til å tro at et barn eller ungdom er i en svært alvorlig situasjon må du handle umiddelbart.

Du sender bekymringsmelding til barneverntjenesten her: [Sende bekymringsmelding digitalt](#)
Dersom du har spørsmål som gjelder meldingen kan du ringe barnverntjenesten.

Er det fare for liv og helse, skal politiet kontaktes umiddelbart.

Merk!

Ved mistanke om at barnet / ungdommen er utsatt for alvorlig vold eller seksuelle overgrep i hjemmet skal IKKE foreldre / foresatte varsles i forkant av at bekymringsmeldingen sendes.

Telefonnummer i akutte situasjoner:

Barnevernets mottakstelefon [982 98 700](#). Tilgjengelig mandag til fredag, kl. 08.00-15.45/(15.00).

Barnevernets vakttelefon [950 59 217](#). Tilgjengelig også på kveldstid, helger og helligdager

Politiets nødtelefon: [112](#)

Øst politidistrikt: [02800](#) / [64 99 30 00](#)

Kilder:

- Hjørring kommune / [Hjørring - Tegn på vold](#)
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress [Hva er vold og overgrep mot barn? – NKVTS – En veileder om vold i nære relasjoner](#)
- Moss kommunes handlingsplan mot vold: [uten-vold-handlingsplan-0922.pdf](#)

- Mossige, S. & Stefansen, K. (Red.) (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2015*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA Rapport 5/2016).
- Simonsen, H. N. og Steinsvåg, P. Ø. (2007) *Små vitner til vold – informasjonshefte om barn som lever med vold i familien. Alternativ til vold*.
- NOU 2017: 12. (2017). *Svikt og svik. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet